

Jarosław M. Fraś, Ewelina Kolebuk, Szymon Pawlikowski*

BADANIA ARCHEOLOGICZNE PROWADZONE
PRZEZ MUZEUM ŻUP KRAKOWSKICH WIELICZKA
W LATACH 2018–2019

ABSTRAKT

Dział Archeologiczny Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce w roku 2018 prowadził badania wykopaliskowe na stanowisku 43 w Bochni-Chodenicach. W trakcie prowadzonych prac natrafiono na liczne zabytki ruchome i obiekty kulturowe. Odkrycia należy wiązać z okresem neolitu i epoką brązu. Wydzielono artefakty kultury ceramiki wstęgowej rytej, kultury malickiej, grupy pleszowsko-modlnickiej, kultury mierzanowickiej oraz kultury łużyckiej. W latach 2018–2019 rozpoczęto przygotowania do badań dwóch stanowisk kurhanowych odkrytych w Lesie Kolanowskim nieopodal Bochni (Bochnia-Kolanów, stan. 120; Łapczyca, stan. 90). Przeprowadzono tam badania geomagnetyczne, odwierty gleboznawcze, wykonano opracowanie i interpretację danych ALS oraz kilkakrotnie przeprowadzono penetracje terenowe. W 2019 r. rozpoczęto nadzór archeologiczny prac ziemnych, związanych z remontem budynku dawnego sądu powiatowego, adaptowanego na nową siedzibę Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka.

Słowa kluczowe: neolit, epoka brązu, Bochnia, archeologia, wykopaliska

Jarosław M. Fraś, Ewelina Kolebuk, Szymon Pawlikowski*

ARCHAEOLOGICAL STUDIES CARRIED OUT
BY THE CRACOW SALTWORKS MUSEUM IN WIELICZKA
BETWEEN 2018 AND 2019

ABSTRACT

The Archaeological Department of the Cracow Saltworks Museum in Wieliczka conducted archaeological research in year 2018 on station 43 in Bochnia-Chodenice. Numerous movable historical objects and cultural artefacts were discovered in the course of the works. These discoveries should be linked to the Neolithic Age and the Bronze Age. Findings included artefacts of the linear pottery culture, the Malice culture, the Pleszów-Modlnica group, the Mierzanowice culture and the Lusatian culture. In years 2018–2019, preparations were commenced to conduct research at two barrow sites discovered in Kolanowski Forest near Bochnia (Bochnia-Kolanów, station no. 120; Łapczyca, station no. 90). Geomagnetic surveys and soil recognition boreholes were carried out in these locations, ALS data was developed and interpreted, and field penetrations were conducted several times. In year 2019, archaeological supervision of earthworks was commenced in association with the renovation of the former district court building, adapted to become the new headquarters of the Cracow Saltworks Museum in Wieliczka.

Keywords: Neolithic Age, Bronze Age, Bochnia, archaeology, excavations

---

* **Jarosław M. Fraś**, Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka, ul. Zamkowa 8, 32-020 Wieliczka, j.fras@muzeum.wieliczka.pl

Ewelina Kolebuk, Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka, ul. Zamkowa 8, 32-020 Wieliczka, e.kolebuk@smdz.pl

Szymon Pawlikowski, Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka, ul. Zamkowa 8, 32-020 Wieliczka, s.pawlikowski@muzeum.wieliczka.pl

---

* **Jarosław M. Fraś**, Cracow Saltworks Museum in Wieliczka, 8 Zamkowa Street, 32-020 Wieliczka, j.fras@muzeum.wieliczka.pl

Ewelina Kolebuk, Cracow Saltworks Museum in Wieliczka, 8 Zamkowa Street, 32-020 Wieliczka, e.kolebuk@smdz.pl

Szymon Pawlikowski, Cracow Saltworks Museum in Wieliczka, 8 Zamkowa Street, 32-020 Wieliczka, s.pawlikowski@muzeum.wieliczka.pl

Rok 2018 to ostatni sezon badań wykopaliskowych na stanowisku 43 w Bochni-Chodenicach¹, prowadzonych przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce we współpracy z Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni². Podczas wszystkich dotychczasowych ekspedycji starano się ustalić w przybliżeniu zasięg osadnictwa pradziejowego na osi wschód–zachód, przecinając kulminację lokalnego wyniesienia, jednocześnie uwzględniając możliwości terenowe i układ wydzielonych pól (Ryc. 1, 2). Stwierdzono, że obiekty archeologiczne występują z dużą intensywnością na całym przebadanym obszarze, co potwierdziły również badania magnetyczne³.

W ostatnim sezonie badaniami objęto teren o łącznej powierzchni ok. 350 m². Wytyczono dwadzieścia wykopów, z których dwanaście⁴ miało wymiary 5 x 5 m, jeden⁵ – 5 x 6 m, a pozostałe siedem⁶ to aneksy o zróżnicowanej wielkości, które wyznaczono w celu dokończenia eksploracji obiektów uchwyconych w ramach prowadzonych badań. Lokalizację jednostek eksploracyjnych z uwzględnieniem dotychczasowych sezonów badawczych przedstawia rycina 1. Oznaczono numerami sześćdziesiąt sześć nowych obiektów⁷ oraz kontynuowano eksplorację trzech⁸

---

¹ J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2014*, „Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych w Polsce” (dalej: „SMDŻ”), t. XXX, Wieliczka 2015, s. 148–154; J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2015*, „SMDŻ”, t. XXXI, Wieliczka 2016, s. 348–353; J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2016*, „SMDŻ”, t. XXXII, Wieliczka 2017, s. 258–263; J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, „SMDŻ”, t. XXXIII, Wieliczka 2019, s. 262–285.

² Pracami kierowali Jarosław M. Fraś – Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce oraz Marek Materna – Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni. W pracach brali udział doktoranci i studenci archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego.

³ J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, „SMDŻ”, t. XXXIII, Wieliczka 2019, s. 278–279.

⁴ Wykopy nr 45–49/2018, 50–55/2018 oraz wykop 57/2018.

⁵ Wykop 56/2018.

⁶ Wykopy 30–31/2018, 58–62/2018.

⁷ Obiekty od 114 do 180.

⁸ Obiekty 8, 14 i 22 odkryte w 2014 r.

The year 2018 was the last season of excavation research at site No. 43 in Bochnia-Chodenice¹ carried out by the Cracow Saltworks Museum in Wieliczka in cooperation with the Stanisław Fischer Museum in Bochnia². During all of the expeditions to date, attempts were made at an approximate determination of the range of prehistoric settlements along the east–west axis, cutting the culmination of local elevation across, simultaneously taking into account the terrain potential and the layout of separated fields (Fig. 1, 2). It was determined that archaeological features occur with significant intensity over the entire area, which was also confirmed by magnetic surveys³.

In the last season, the investigation encompassed a total surface area of approx. 350 m². Twenty trenches were traced out, twelve⁴ of which had the dimensions of 5 x 5 m, one⁵ was 5 x 6 m, whereas the remaining seven⁶ were annexes with diverse sizes, which were traced out for the purpose of completing the exploration of features discovered as part of the previous studies. The location location of trenches taking into account the hitherto research seasons is presented in Fig. 1. Sixty-six new features were numbered⁷ and exploration of three⁸ discovered in

---

¹ J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2014*, „Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych w Polsce” (hereinafter: „SMDŻ”), vol. XXX, Wieliczka 2015, pp. 148–154; J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2015*, „SMDŻ”, vol. XXXI, Wieliczka 2016, pp. 348–353; J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2016*, „SMDŻ”, vol. XXXII, Wieliczka 2017, pp. 258–263; J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, „SMDŻ”, vol. XXXIII, Wieliczka 2019, pp. 262–285.

² The works were managed by Jarosław M. Fraś from the Cracow Saltworks Museum in Wieliczka and Marek Materna from the Stanisław Fischer Museum in Bochnia. The works were attended by archaeology postgraduate and undergraduate students from the Jagiellonian University.

³ J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, „SMDŻ”, vol. XXXIII, Wieliczka 2019, pp. 278–279.

⁴ Trenches with Nos. 45–49/2018, 50–55/2018 and trench No. 57/2018.

⁵ Trench No. 56/2018.

⁶ Trenches Nos. 30–31/2018, 58–62/2018.

⁷ Features with Nos. from 114 to 180.

⁸ Features with Nos. 8, 14 and 22 discovered in 2014.

rozpoznanych w minionych sezonach. Wstępną ocenę chronologiczną odkrytych struktur prezentuje rycina 3. Duża ilość zabytków występuje na wtórnym złożu, zalegając w młodszych jamach. Ostateczne ustalenie datowania obiektów rozstrzygnie się w trakcie całościowego opracowania stanowiska.

W 2018 r. nie zidentyfikowano kolejnych zabytków, które można by jednoznacznie łączyć z kulturami mezolitycznymi. Ich obecność jest jednak poświadczona przez poprzednie prace wykopaliskowe⁹. Natrafiono natomiast na nieco większą liczbę, przeważnie drobnych ułamków naczyń kultury ceramiki wstęgowej rytej. Wystąpiły one zarówno w nawarstwieniach powierzchniowych, jak i w obiektach przypisanych młodszemu jednostkom taksonomicznym. W odróżnieniu od dotychczasowych znalezisk, które potwierdzają istnienie na stanowisku fazy żelazowskiej¹⁰, obecnie stwierdzono występowanie ceramiki o cechach zdobniczych odpowiadających wyłącznie fazie nutowej tej kultury (Ryc. 4: 1–7). Na tle innych wyróżnia się bogato zdobiona górna część naczynia (Ryc. 4: 2) odkryta na wtórnym złożu w obiekcie 171¹¹. Najprawdopodobniej również z niego pochodzi podobnie zdobiony ułamek brzuśca odkryty w obiekcie 145 (Ryc. 4: 3). Znalezienie, w rejonie wykopów 47–49/2018 oraz 30–31/2018 (Ryc. 4), większej liczby ułamków naczyń kultury ceramiki wstęgowej rytej o – jak się wydaje – jednolitym datowaniu może sugerować istnienie niegdyś w tym miejscu lub jego sąsiedztwie bliżej niezidentyfikowanej zniszczonej struktury osadniczej.

Wśród odkrytych obiektów zwraca uwagę kompleks jam¹² wraz z paleniskiem¹³ datowany na czasy funkcjonowania kultury malickiej. Materiał ceramiczny z tych obiektów wydaje się jednorodny chronologicznie i wykleja się ze sobą (Ryc. 5: 1–2). Przebieg granic poszczególnych obiektów w obrębie tego skupiska nie był jednoznaczny, co również może mieć wpływ na ocenę sytuacji w trakcie opracowania. W związku z tym nie można wykluczyć, że powstały one w niewielkich odstępach czasowych lub stanowiły jedną strukturę. W uznanym za palenisko obiekcie 145 stwierdzono istnienie glinianych destruktywów mogących stanowić jego element

⁹ J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, „SMDŻ”, t. XXXIII, Wieliczka 2019, s. 280, Ryc. 1: a–e.

¹⁰ J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, „SMDŻ”, t. XXXIII, Wieliczka 2019, s. 266, 280, Ryc. 1: f.

¹¹ Obiekt 171 na podstawie zabytków ruchomych wstępnie łączony jest z kręgiem lendzielsko-polgarskim.

¹² Obiekty 152, 160 i 161 z wykopów 48–49/2018.

¹³ Obiekt 145.

the previous seasons was continued. The initial chronological assessment of the discovered structures is presented in Fig. 3. A high number of artefacts is present in the secondary deposit, in younger pits. Final determination of dates of the artefacts will be made during the comprehensive analysis of the materials from this site.

In 2018, no new artefacts were identified which could be directly connected to the Mesolithic cultures. Nevertheless, their presence is confirmed by prior excavation work⁹. On the other hand, slightly greater number of predominantly minor fragments of vessels from the Linear Band Pottery culture was encountered. They occurred both in the surface layers, as well as in features assigned to younger taxonomic units. As opposed to the hitherto finds, which confirm the existence of the Żeliezovce phase at the site¹⁰, this time the presence of pottery fragments with decorative features corresponding exclusively to the music note phase of this culture was ascertained (Fig. 4: 1–7). A richly decorated upper part of a vessel stands out among others (Fig. 4: 2) discovered in the secondary deposit in feature No. 171¹¹. Similarly decorated fragment of a vessel body discovered in feature No. 145 most probably also derives from it (Fig. 4: 3). Saturation, in the area of trenches Nos. 47–49/2018 and 30–31/2018 (Fig. 4), with a greater number of fragments of vessels of Linear Band Pottery culture with – as it seems – uniform dating may suggest existence of an unidentified destroyed settlement structure in this place or in its vicinity.

Among the discovered features, attention is attracted by a complex of pits¹² along with a hearth¹³, dated at the time of the Malice culture. Pottery materials from these features seem to be chronologically uniform and they can be glued together (Fig. 5: 1–2). The course of borders of individual features within the range of this cluster was not unequivocal, which may also affect the assessment of the situation during the final analysis. In relation to this, it cannot be ruled out that they were created at small time intervals or that they formed a single structure. In feature No. 145 which was determined as the hearth, existence of destroyed clay objects was ascertained which could form its structural element (Fig. 5: b) along with presence

⁹ J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, „SMDŻ”, vol. XXXIII, Wieliczka 2019, p. 280, Fig. 1: a–e.

¹⁰ J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, „SMDŻ”, vol. XXXIII, Wieliczka 2019, p. 266, 280, Fig. 1: f.

¹¹ Feature No. 171, based on artefacts, is initially bound to the Lengyel/Polgár circle.

¹² Features with Nos. 152, 160 and 161 from trenches 48–49/2018.

¹³ Feature No. 145.

konstrukcyjny (Ryc. 5: b) oraz występowanie licznych śladów spalenizny. Niejasne są związki paleniska z przylegającym doń obiektem 152, co ilustruje zdjęcie profilu (Ryc. 5: a). Sytuację stratygraficzną dodatkowo komplikuje powstały znacznie później wkop zawierający zabytki kultury lużyckiej (Ryc. 11: 5–8).

Materiały ceramiczne kultury malickiej znalezione w tym skupisku obiektów odznaczają się różnorodnością form. Odkryto m.in.: fragmenty bogato zdobionych naczyń wanienkowatych (Ryc. 5: 2; 7: 5), mis na pustej nóżce (Ryc. 6: 4), pucharów gruszkowatych (Ryc. 6: 5–6), amforek (Ryc. 5: 1; 6: 2), naczyń dwustożkowatych z piętrowym ornamentem plastycznym (Ryc. 6: 3) czy też form nawiązujących do garnków lub pucharów warzelniczych (Ryc. 6: 1; 7: 1–4). Tego typu naczynia, a także towarzyszące im liczne wtórnie przepalone destrukty ceramiczne odkrywane na stanowisku, w pobliżu którego zidentyfikowano źródła solankowe, mogą świadczyć o rozwiniętym warzelnictwie kultury malickiej poprzedzającej występowanie w regionie wielicko-bocheńskim grupy pleszowsko-modlnickiej. Największe wrażenie w tym względzie robi fragment górnej części naczynia z karbowaniem na wylewie i krótką listwą plastyczną (Ryc. 7: 2).

Warto również zwrócić uwagę na fakt odkrycia wśród materiałów kultury malickiej fragmentów naczyń malowanych czerwoną farbą. Za przykład może posłużyć część misy na pustej nóżce (Ryc. 6: 4). Niestety ułamki pokryte farbą są bardzo zniszczone i nie pozwalają na odtworzenie ewentualnego wzornictwa.

Na wschód od omawianego kompleksu jam kultury malickiej wyróżniono obiekty kręgu lendzielsko-polgarskiego (Ryc. 3), które na podstawie nielicznych i bardzo zniszczonych materiałów ceramicznych przypisano wstępnie do grupy pleszowsko-modlnickiej. Najprawdopodobniej z okresem ich funkcjonowania należy łączyć ciekawe znalezisko – fragmenty gniazd os¹⁴ (Ryc. 8: 1–3). Niewykluczone, że gniazda te zostały niegdyś założone w ścianach oklejonych gliną stojących tu konstrukcji naziemnych lub intencjonalnie zebrane przez mieszkańców osady. Tego typu znaleziska nie wystąpiły w innych przebadanych rejonach stanowiska.

W roku 2018 natrafiono na stosunkowo niewielką liczbę obiektów związanych z grupą pleszowsko-modlnicką kręgu lendzielsko-polgarskiego. Wyróżniają się dwa

¹⁴ „Budowniczymi glinianych gniazd są osy z rodziny *Sphecidae*, z rodzaju *Sceliphron* (poska nazwa: gliniarz). W Polsce obecnie żyją dwa gatunki. Bardzo podobne gniazda buduje *Sceliphron destillatorium*” – informacja z korespondencji z mgr. Waldemarem Żyłą, za którą autorzy składają uprzejme podziękowania.

of numerous traces of burning. The relation of the hearth with the adjoining feature marked with No. 152 is unclear, which is illustrated by the photo of the profile (Fig. 5: a). The stratigraphic situation is additionally complicated by a trench made much later and containing artefacts of Lusatian culture (Fig. 11: 5–8).

Pottery materials of the Malice culture found in this cluster of features are distinguished by diverse forms. Fragments of richly decorated bath-shaped vessels were discovered (Fig. 5: 2; 7: 5), hollow pedestal bowls (Fig. 6: 4), pear-shaped chalices (Fig. 6: 5–6), small amphorae (Fig. 5: 1; 6: 2) and bi-conical vessels with storied plastic ornaments (Fig. 6: 3) as well as forms making references to pots or beakers used for salt brewing (Fig. 6: 1; 7: 1–4). Vessels of this type, accompanied by numerous burnt fragments of briquetage discovered at the site, in the vicinity of which brine sources were identified, may testify to advanced salt-production of the Malice culture, preceding the emergence of the Pleszów-Modlnica group in the region of Wieliczka and Bochnia. The most impressive in this respect is the fragment of an upper part of a vessel with beakers the spout and a short plastic band (Fig. 7: 2).

It is worth drawing attention to the fact of discovery, among the Malice culture materials, of fragments of vessels painted with red paint. An example may be provided by a fragment of a hollow pedestal bowl (Fig. 6: 4). Unfortunately, shards covered with paint are greatly damaged and do not allow for the reproduction of the potential decorations.

East of the discussed complex of the Malice culture pits, features of the Lengyel-Polgár culture were distinguished (Fig. 3) which, based on sparse and greatly damaged ceramic materials, were initially attributed to the Pleszów-Modlnica group. Another interesting find is most probably related to the period of their use, namely fragments of wasp nests¹⁴ (Fig. 8: 1–3). It cannot be ruled out that such nests were set up on walls covered with clay of above-ground structures which stood here or were intentionally collected by the residents of the settlement. Finds of this type were not encountered in other excavated regions of the site.

In 2018, a relatively small number of features related to the Pleszów-Modlnica group of the Lengyel-Polgár circle was discovered. Two hearths¹⁵ clearly stand out

¹⁴ “Builders of clay nests are wasps from the *Sphecidae* family, *Sceliphron* type. Two species currently live in Poland. Very similar nests are built by *Sceliphron destillatorium*” – information acquired from correspondence with Waldemar Żyłą, M.Sc., for which the authors are greatly thankful.

¹⁵ Trench No. 56/2018 feature No. 134 and trench No. 55/2018 feature No. 131.

paleniska¹⁵ zawierające znaczne ilości grudek polepy oraz węgle drzewne. Niestety stwierdzono w ich wypełniskach jedynie nieliczne i bardzo zniszczone zabytki ruchome (Ryc. 9: 1–5). Wskazują one na czas funkcjonowania palenisk zbliżony do odkrytego w 2014 r. pieca¹⁶. Większą liczbę ceramiki z tego okresu zidentyfikowano na złożu wtórnym w obiektach przypisanych kulturom z epoki brązu. Nie jest tu wyjątkiem obiekt 138, w którym odkryto duże fragmenty naczyń neolitycznych (Ryc. 9: 6–9) przy stosunkowo niewielkiej liczbie ceramiki kultury łużyckiej. Znaczący odsetek ułamków naczyń związanych z grupą pleszowsko-modlnicką stanowi ceramika piaszczysta (Ryc. 9: 5, 7–8) uznawana za użytkowaną w procesach związanych z pozyskiwaniem soli warzonej.

Dość licznie reprezentowane były natomiast obiekty z epoki brązu związane z kulturą mierzanowicką (Ryc. 3). W większości były to jamy o trapezowym przekroju z bardzo skąpą zawartością wypełniska, ograniczoną do kilku ułamków naczyń. Jednym z lepiej wyposażonych był obiekt 139 (Ryc. 10), zawierający ceramikę o cechach stylistycznych nawiązujących do grupy giebułtowskiej¹⁷. Odkryto w nim, poza licznymi fragmentami garnków (Ryc. 10: 1–4), naczynie sitowate (Ryc. 10: a), a w stropie obiektu wykonaną z kwarcytu siekierę (Ryc. 10: 5). Inne znaleziska siekier i toporów pochodzących ze stanowiska 43 w Bochni-Chodenicach zostały ujęte w oddzielnej publikacji dotyczącej zabytków znajdujących się w Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka¹⁸.

W trakcie eksploracji wykopów 30–31/2018, 46–49/2018, 55–56/2018 oraz 58–59/2018 (Ryc. 1) odkryto kilka stosunkowo słabo wyposażonych w zabytki obiektów kultury łużyckiej (Ryc. 3). Znaczna część ceramiki nosiła ślady wtórnego przepalenia. Jedynie w obiekcie 151 odkryto niemal w całości zachowane naczynie z uchem w typie czerpaka zdobione na załomie brzuśca czterema niewielkimi guzkami oraz płytkimi ukośnymi żłobkami (Ryc. 11: 8). Ceramika kultury łużyckiej

¹⁵ Wykop 56/2018 obiekt 134 oraz wykop 55/2018 obiekt 131.

¹⁶ J. M. Fraś, M. Materna: *Faza neolityczna na wielokulturowej osadzie w Bochni-Chodenicach, stan. 43, pow. bocheński, woj. małopolskie* (w:) J. Gancarski (red.), *Epoka kamienia w Karpatach*, Krosno 2020, s. 178–183.

¹⁷ J. Górski, P. Jarosz: *Z badań nad problematyką chronologii i taksonomii kultury mierzanowickiej w międzyrzeczu Wisły i Raby* (w:) J. Górski, P. Jarosz (red.), *Wielofazowe osady kultury mierzanowickiej w Targowisku i Zakrzowcu na Pogórzu Wielickim*, „Via Archaeologica. Źródła z badań wykopaliskowych na trasie autostrady A4 w Małopolsce”, Kraków 2015, s. 250, Ryc. 6.

¹⁸ J. M. Fraś, K. Lajs: *Kamienne siekiery i topory w zbiorach Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka*, Wieliczka 2019.

which contain significant amounts of daub and charcoal. Unfortunately, only sparse and greatly damaged artefacts were ascertained in their fill (Fig. 9: 1–5). They point out to the time of functioning of the hearths as close to the kiln discovered in 2014¹⁶. A greater number of pottery from this period was identified in the secondary deposit in features assigned to the Bronze Age cultures. Feature No. 138 where large fragments of Neolithic vessels were discovered, is not an exception here (Fig. 9: 6–9) with a relatively small number of Lusatian culture pottery. A significant percentage of fragments of vessels related to the Pleszów-Modlnica group is the so-called “sandy” pottery (Fig. 9: 5, 7–8) which is believed to have been used in processes related to salt evaporation.

Features from the Bronze Age, related to the Mierzanowice culture, were represented quite numerously (Fig. 3). These were predominantly pits with trapezoid cross-sections with very sparse content of the fill, limited to few fragments of vessels. One of better equipped was feature No. 139 (Fig. 10), containing pottery with stylistic features making references to the Giebułtów group¹⁷. Apart from numerous fragments of pots (Fig. 10: 1–4), a sieve-type vessel was discovered there (Fig. 10: a), and in the top part of the feature an axe made of quartzite (Fig. 10: 5). Other axe finds deriving from site No. 43 in Bochnia-Chodenice were presented in a separate publication devoted to the artefacts located in the Cracow Saltworks Museum in Wieliczka¹⁸.

During the exploration of excavations Nos. 30–31/2018, 46–49/2018, 55–56/2018 and 58–59/2018 (Fig. 1), several Lusatian culture features were discovered, relatively weakly equipped with artefacts (Fig. 3). A significant portion of ceramics bore traces of secondary burning. Only in feature No. 151 an almost completely preserved vessel. It is decorated with small knobs on the edge of the belly and shallow slanted grooves (Fig. 11: 8). The Lusatian culture ceramic items from this feature (Fig. 11: 5–8) make references to Silesian stylistics dated at the 3rd and 4th

¹⁶ J. M. Fraś, M. Materna: *Faza neolityczna na wielokulturowej osadzie w Bochni-Chodenicach, stan. 43, pow. bocheński, woj. małopolskie* (in:) J. Gancarski (ed.), *Epoka kamienia w Karpatach*, Krosno 2020, pp. 178–183.

¹⁷ J. Górski, P. Jarosz: *Z badań nad problematyką chronologii i taksonomii kultury mierzanowickiej w międzyrzeczu Wisły i Raby* (in:) J. Górski, P. Jarosz (ed.), *Wielofazowe osady kultury mierzanowickiej w Targowisku i Zakrzowcu na Pogórzu Wielickim*, “Via Archaeologica. Źródła z badań wykopaliskowych na trasie autostrady A4 w Małopolsce”, Kraków 2015, p. 250, Fig. 6.

¹⁸ J. M. Fraś, K. Lajs: *Kamienne siekiery i topory w zbiorach Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka*, Wieliczka 2019.

z tego obiektu (Ryc. 11: 5–8) nawiązuje do stylistyki śląskiej datowanej na III i IV okres epoki brązu¹⁹. Podobną pozycję chronologiczną zajmują także zabytki z obiektów 135 (Ryc. 11: 2–4) i 153 (Ryc. 11: 1). Szczególną uwagę należy zwrócić na fragment karbowanego brzegu pochodzący z obiektu 153 (Ryc. 11: 1). Podobny ułamek odkryto w 2017 r. w obiekcie 73²⁰. Najprawdopodobniej pochodzą one z mis lub pucharów używanych w procesie warzenia soli przez ludność wczesnej kultury łużyckiej²¹.

W trakcie dotychczasowych badań nie udało się stwierdzić na stanowisku stałego osadnictwa z młodszych epok. Obecny plan działań Działu Archeologicznego nie uwzględnia kontynuowania w najbliższym czasie prac w Bochni-Chodenicach. Niemniej jednak stanowisko jest niezwykle cenne i zasługuje na szczególną ochronę konserwatorską. Należy zwrócić uwagę, że znajduje się ono w strefie, która w przyszłości może podlegać intensywnej zabudowie jednorodzinnej. Wszelkie prace inwestycyjne w tym rejonie powinny być poprzedzone badaniami wykopaliskowymi.

W 2019 r. rozpoczęto nadzór archeologiczny prac ziemnych, związanych z remontem budynku dawnego sądu powiatowego²², adaptowanego na nową siedzibę Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka. Teren badań znajduje się w centralnej części Wieliczki u zbiegu ulic Daniłowicza i Dembowskiego. Sam budynek dawnego sądu powiatowego, z adresem przy ulicy Daniłowicza 12, wpisany jest do rejestru zabytków pod numerem A-529. Jednocześnie znajduje się on w obrębie układu urbanistycznego historycznego miasta Wieliczka, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A-447. Z archeologicznego punktu widzenia, istotniejsza jest jednak lokalizacja prac w zasięgu strefy ochronnej stanowisk archeologicznych Wieliczka 3 i 4. Datowania materiałów archeologicznych odkrytych w czasie prac prowadzonych na wspomnianych stanowiskach przypadają na okresy neolitu, średniowiecza

¹⁹ M. Gedl: *Periodyzacja i chronologia kultury łużyckiej w zachodniej Małopolsce* (w:) M. Gedl (red.), *Południowa strefa kultury łużyckiej i powiązania tej kultury z Południem*, Kraków–Przemyśl, s. 22–24.

²⁰ J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, „SMDŻ”, t. XXXIII, Wieliczka 2019, s. 283, Ryc. 4: e.

²¹ M. M. Przybyła: *New materials for the recognition of salt production in the Neolithic, Bronze and Early Iron Age in western Little Poland. A case study of site No. 15 in Kraków-Bieżanów in the context of other archaeological sites in this region*, „Acta Archaeologica Carpathica”, t. L, Kraków 2015, s. 179–181.

²² Pracami archeologicznymi kierował Szymon Pawlikowski – Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka.

period of the Bronze Age¹⁹. Artefacts from features Nos. 135 (Fig. 11: 2–4) and 153 (Fig. 11: 1) have a similar chronological position. Special attention should be drawn to a fragment of a corrugated rim deriving from feature No. 153 (Fig. 11: 1). A similar fragment was discovered in 2017 in feature No. 73²⁰. Most probably, they derive from bowls or beakers used in the process of salt evaporation by the early Lusatian culture peoples²¹.

In the course of studies to date it has not been possible to ascertain regular settlements from earlier epochs at the site. The current plan of action of the Archaeological Department does not take anticipate continuation of excavation in Bochnia-Chodenice in the near future. Nevertheless, the site is very valuable and deserves special conservation protection. Attention should be drawn to the fact that it is located in a zone which in the future may be subject to intense single-family development. Any investment work in the region should be preceded by excavation.

In 2019, archaeological supervision of earthwork was started in relation to the renovation of the building of the old powiat court²², adapted for the new seat of the Cracow Saltworks Museum in Wieliczka. The area of studies is located in the central part of Wieliczka at the corner of Daniłowicza and Dembowskiego streets. The building of the former powiat court, with address at 12 Daniłowicza Street, is entered in the monument register under entry No. A-529. At the same time, it is within the range of the urban layout of the historical city of Wieliczka, entered in the register of monuments under entry No. A-447. From the archaeological point of view, the location of work within the protection zone of archaeological sites 3 and 4 in Wieliczka is more important. The archaeological materials discovered during the work carried out at the aforementioned sites were dated at the Neolithic period, the Middle Ages and the modern times. Earthwork carried out in 2019

¹⁹ M. Gedl: *Periodyzacja i chronologia kultury łużyckiej w zachodniej Małopolsce* (in:) M. Gedl (ed.), *Południowa strefa kultury łużyckiej i powiązania tej kultury z Południem*, Kraków–Przemyśl, pp. 22–24.

²⁰ J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, „SMDŻ”, vol. XXXIII, Wieliczka 2019, p. 283, Fig. 4: e.

²¹ M. M. Przybyła: *New materials for the recognition of salt production in the Neolithic, Bronze and Early Iron Age in western Little Poland. A case study of site No. 15 in Kraków-Bieżanów in the context of other archaeological sites in this region*, „Acta Archaeologica Carpathica”, vol. L, Kraków 2015, pp. 179–181.

²² The archaeological survey was managed by Szymon Pawlikowski from the Cracow Saltworks Museum in Wieliczka.

i czasów nowożytnych. Prace ziemne prowadzone w 2019 r. związane były wyłącznie z remontem budynku sądu i jego adaptacją na potrzeby Muzeum. Nadzorem objęto wykopy pod przebudowywaną instalację kanalizacyjną, instalację elektryczną oraz liniowy wykop pod nowe ogrodzenie, powstające w zachodniej części badanego terenu. W czasie prac natrafiono na występowanie przemieszanych nawarstwień o charakterze budowlanym i użytkowym. Ze względu na ograniczony charakter wykonywanych odsłoneń terenu, nie udało się natrafić na występowanie obiektów archeologicznych. W powstałych wykopach, rozpoznano jedynie niewielkie ilości materiału ceramicznego, którego datowanie określić można na okres nowożytny i czasy współczesne. Prace kontynuowane będą w roku 2020, w trakcie realizacji zadań związanych z planowaną budową wschodniego skrzydła budynku Muzeum.

W latach 2018–2019 Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka rozszerzyło swoją działalność, rozpoczynając przygotowania do badań dwóch stanowisk kurhanowych odkrytych w Lesie Kolanowskim nieopodal Bochni. Są to stanowiska archeologiczne 120 w Bochni (AZP 105-61/146) oraz 90 w Łapczycy (AZP 105-61/147). W ramach tych prac zostały przeprowadzone badania magnetyczne, odwierty gleboznawcze, wykonano opracowanie i interpretację danych ALS oraz kilkakrotnie przeprowadzono penetracje terenowe w celu weryfikacji otrzymanych danych. Szczegółowe wyniki tych prac zostaną przedstawione w oddzielnym artykule.

was exclusively related to the renovation of the court building and its adaptation for the needs of the Museum. The supervision encompasses trenches for the renovated sewage installation, electric installation and linear trench for the new fence, built in the western part of the studied area. In the course of the work, mixed layers of construction and utility nature were found. Due to the limited nature of soil disclosures, it was impossible to come across any archaeological features. In the remaining trenches, only small amounts of pottery material were found, which can be dated at the modern age and the contemporary times. The work will be continued in 2020, during tasks related to the planned construction of the eastern wing of the Museum building.

Between 2018 and 2019, the Cracow Saltworks Museum Wieliczka expanded its operation, launching preparations for excavations at two barrow sites discovered in the Kolanowski Forest near Bochnia. These are archaeological sites No. 120 in Bochnia (AZP 105-61/146) and 90 in Łapczyca (AZP 105-61/147). As part of this work, magnetic surveys and soil boreholes were carried out, along with compilation and interpretation of ALS data, as well as surface surveys in order to verify the received data. Detailed results of the work are going to be presented in a separate paper.

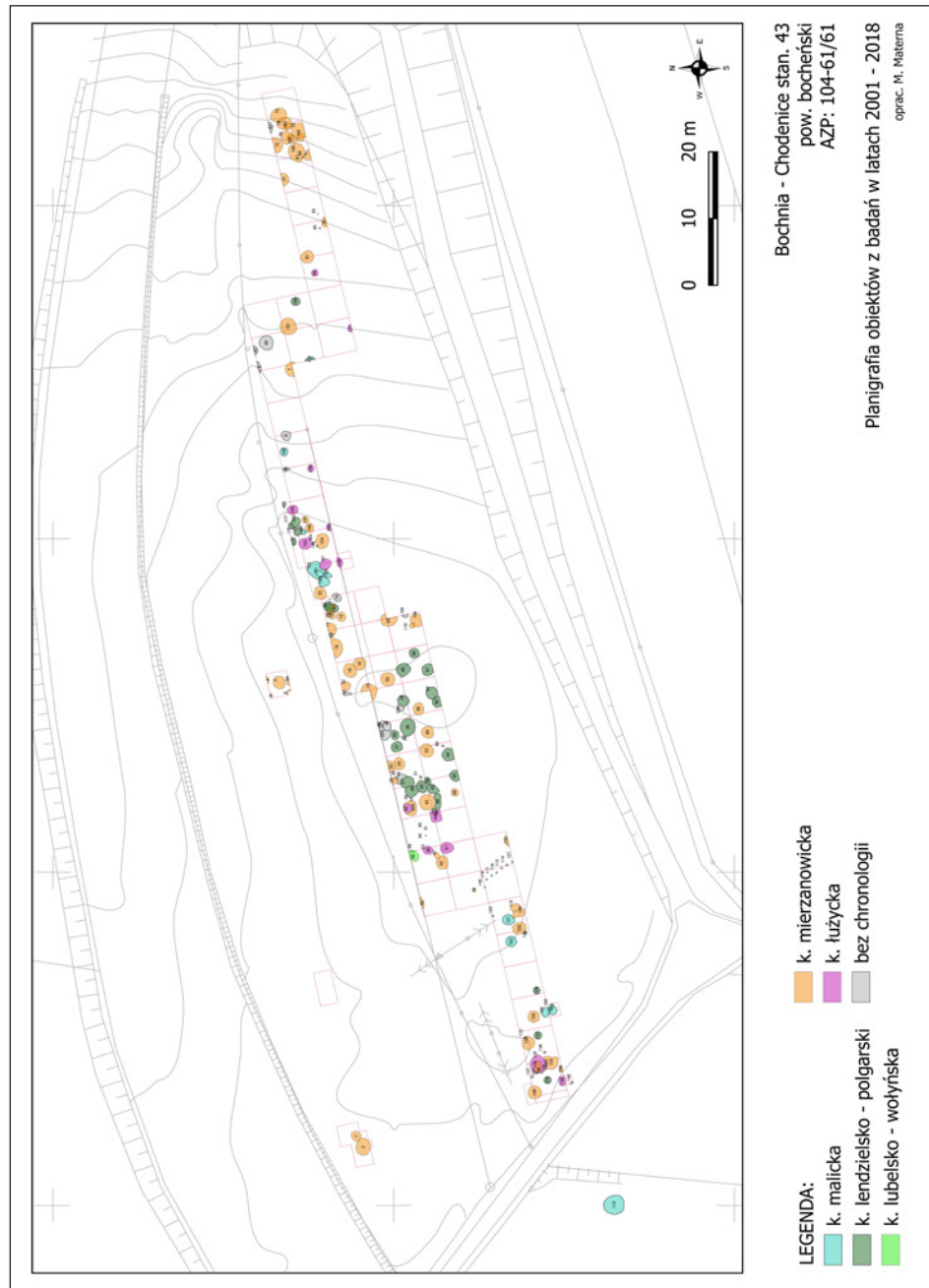
Ryc. 1. Bochnia-Chodenice, stan. 43. Planigrafia wykopów z badań w latach 2001–2018
Fig. 1. Bochnia-Chodenice, site No. 43. Planigraph of trenches from studies between 2001 and 2018

Ryc. 2. Bochnia-Chodenice, stan. 43. Planigrafia obiektów z badań w latach 2001–2018
na podkładzie ortofotograficznym

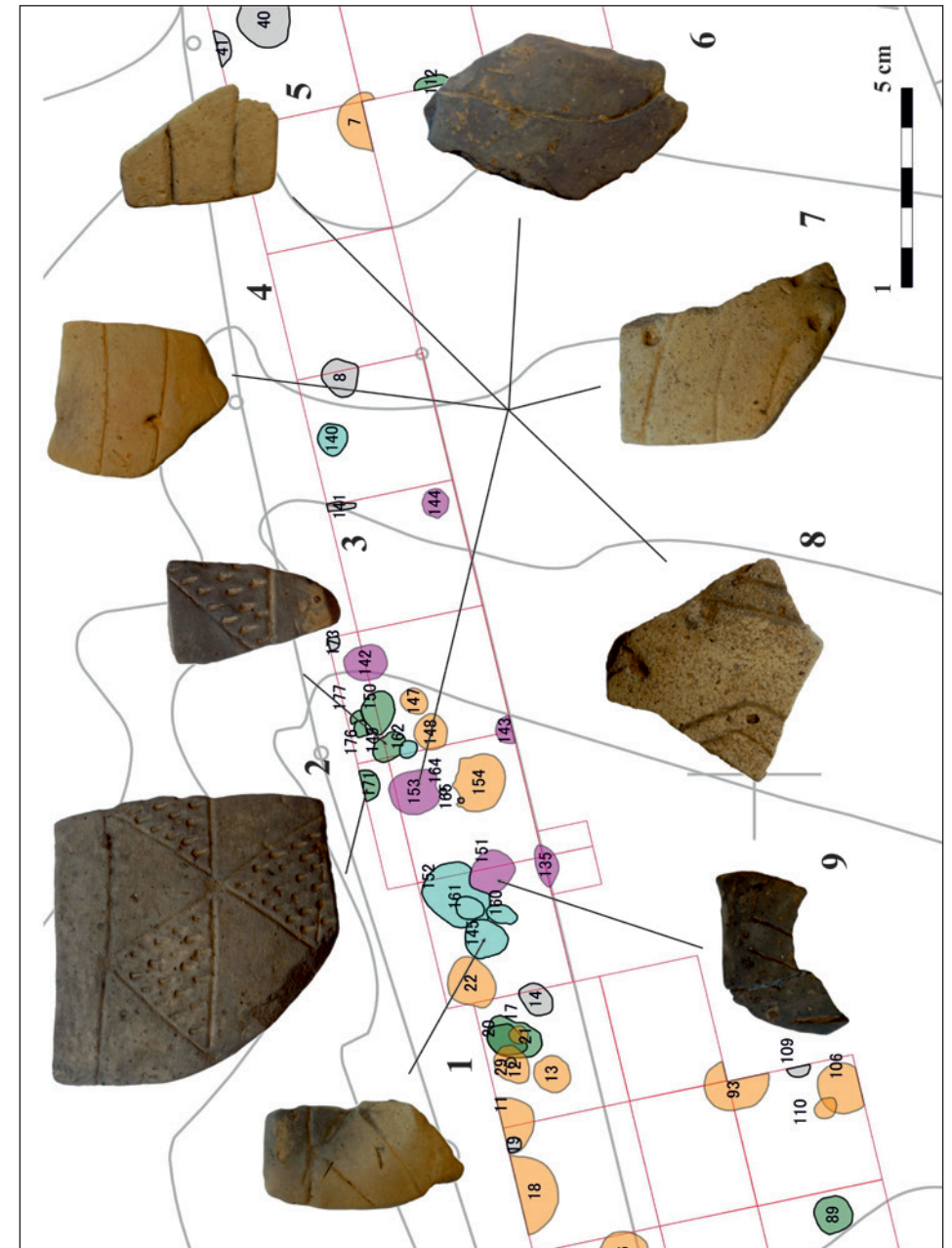
Fig. 2. Bochnia-Chodenice, site No. 43. Planigraph of features from studies
between 2001 and 2018 on orthophotographic base

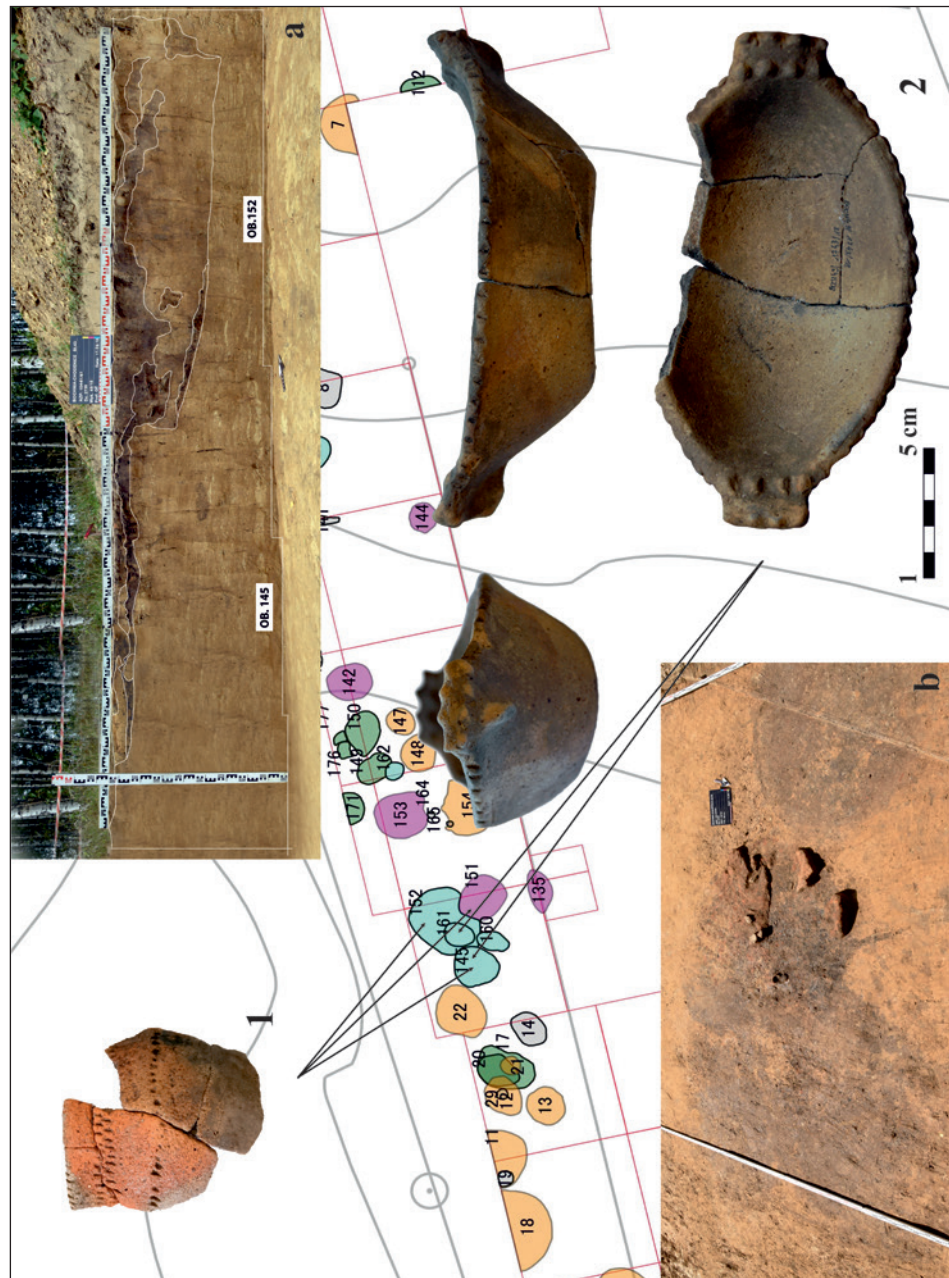
Ryc. 3. Bochnia-Chodenice, stan. 43. Planigrafia i chronologia obiektów z badań w latach 2001–2018

Fig. 3. Bochnia-Chodenice, site No. 43. Planigraph and chronology of features from studies between 2001 and 2018

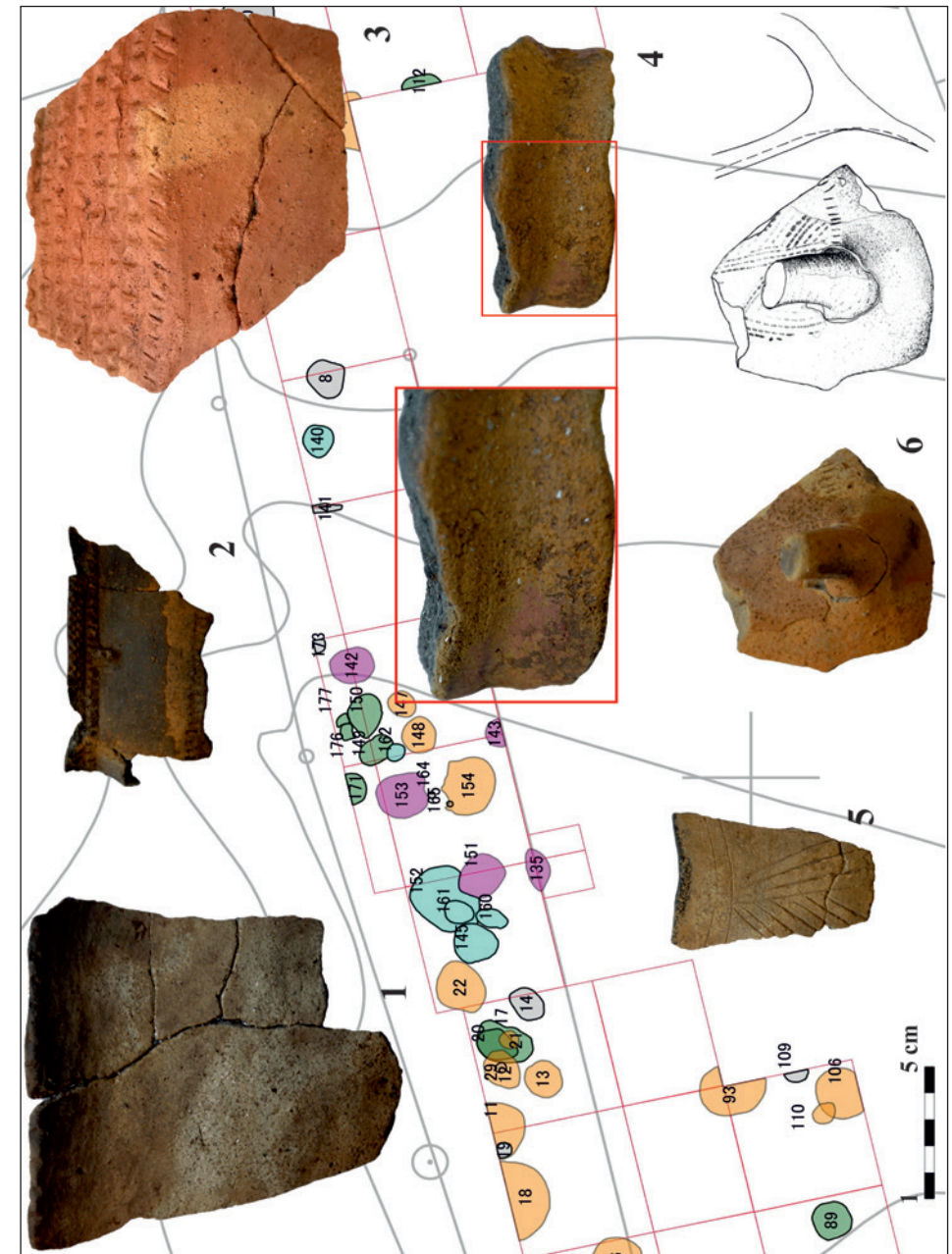
Ryc. 4. Bochnia-Chodenice, stan. 43. Materiały kultury ceramiki wstęgowej rytej odkryte na wtórnym złożu

Fig. 4. Bochnia-Chodenice, site No. 43. Linear Band Pottery culture materials discovered in the secondary deposit

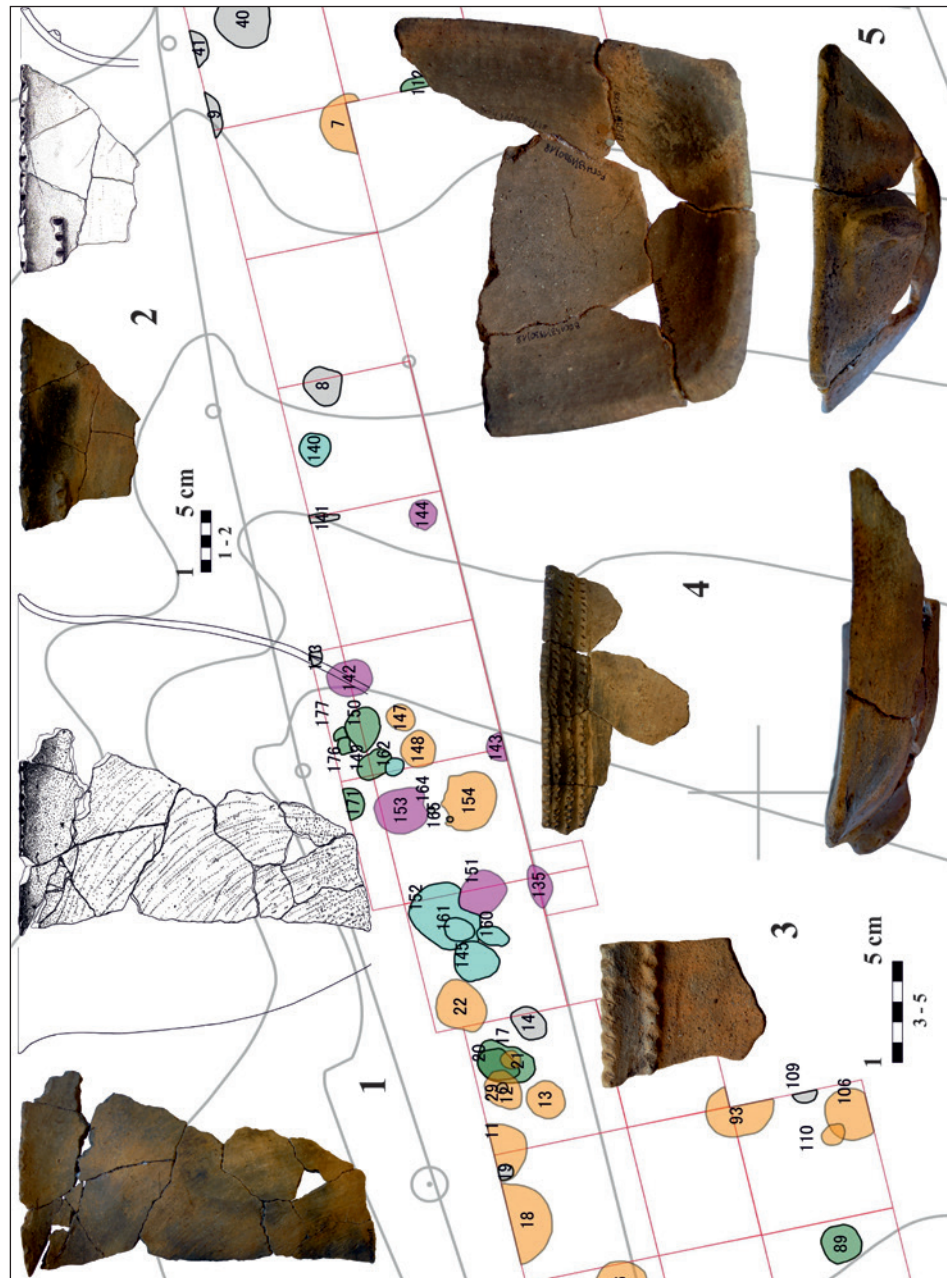

Ryc. 5. Bochnia-Chodenice, stan. 43. Materiały kultury malickiej
wyklejone z obiektów 145, 152, 160 i 161

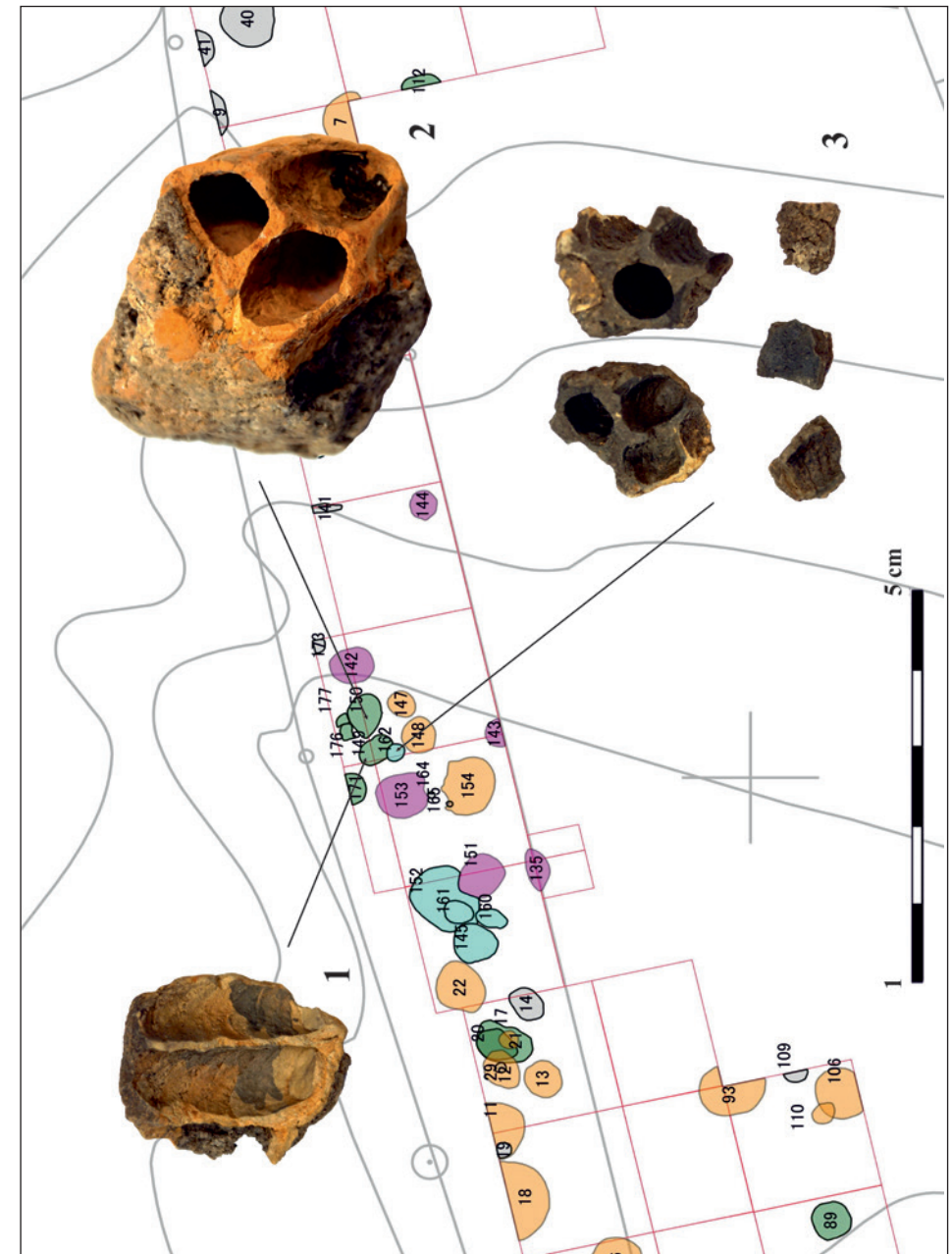
Fig. 5. Bochnia-Chodenice, site No. 43. Malice culture materials glued together
from features with Nos. 145, 152, 160 and 161

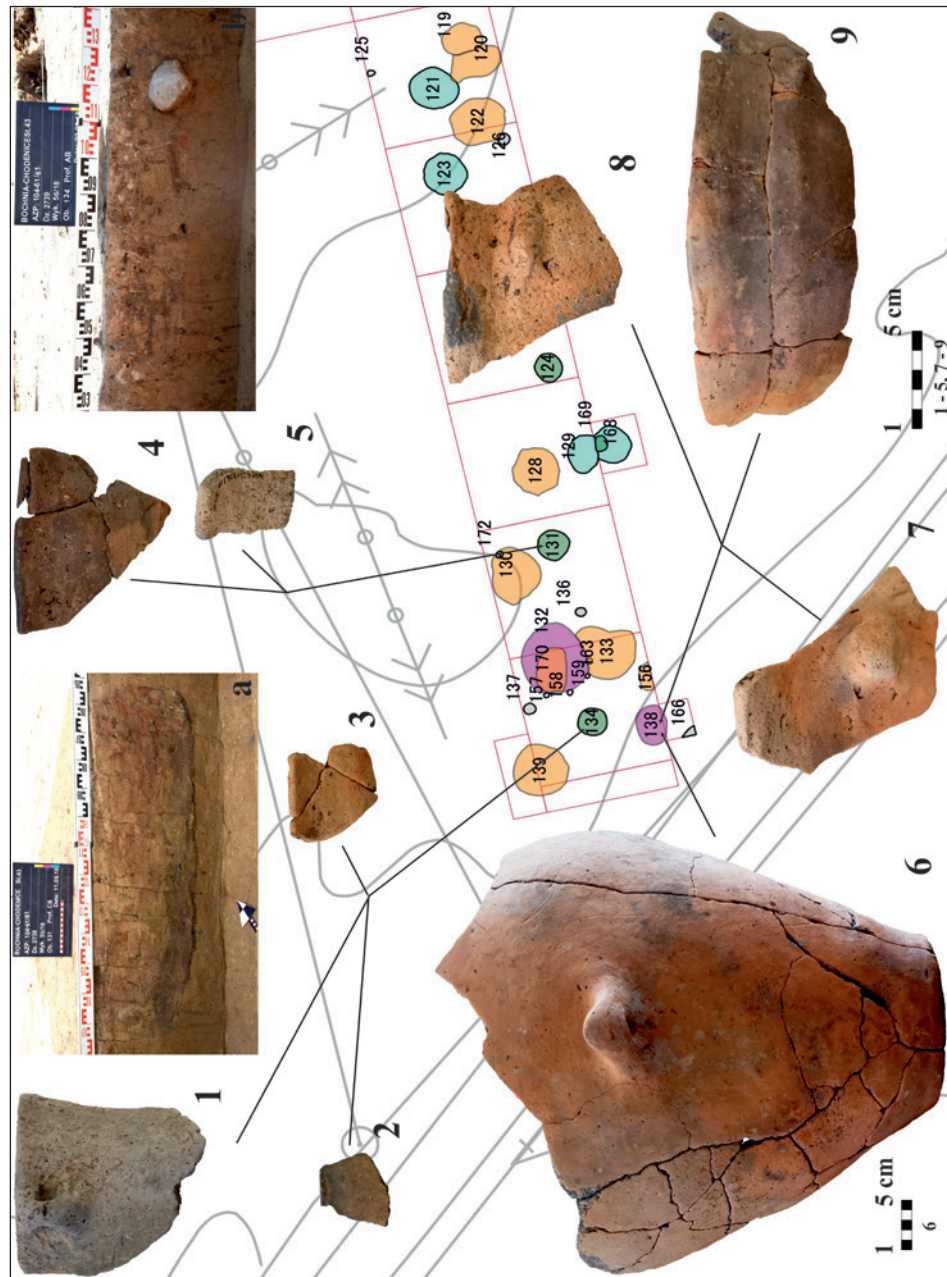
Ryc. 6. Bochnia-Chodenice, stan. 43. Materiały kultury malickiej z obiektu 145
Fig. 6. Bochnia-Chodenice, site No. 43. Malice culture materials from feature No. 145

Ryc. 7. Bochnia-Chodenice, stan. 43. Materiały kultury malickiej z obiektu 161
 Fig. 7. Bochnia-Chodenice, site No. 43. Malice culture materials from feature No. 161

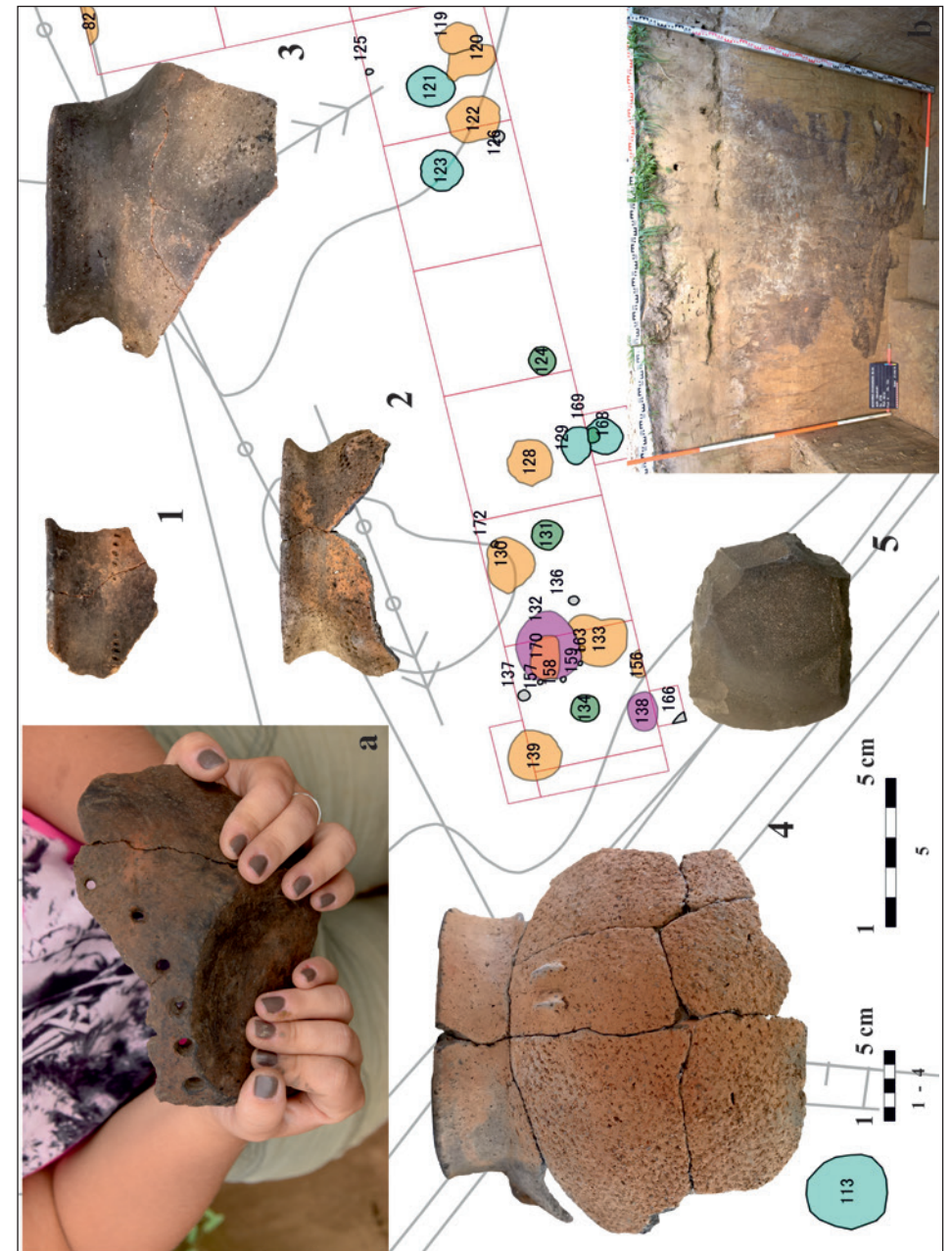

Ryc. 8. Bochnia-Chodenice, stan. 43. Fragmenty gniazd os z obiektów 149, 150, 162
 Fig. 8. Bochnia-Chodenice, site No. 43. Fragments of wasp nests from features Nos. 149, 150, 162

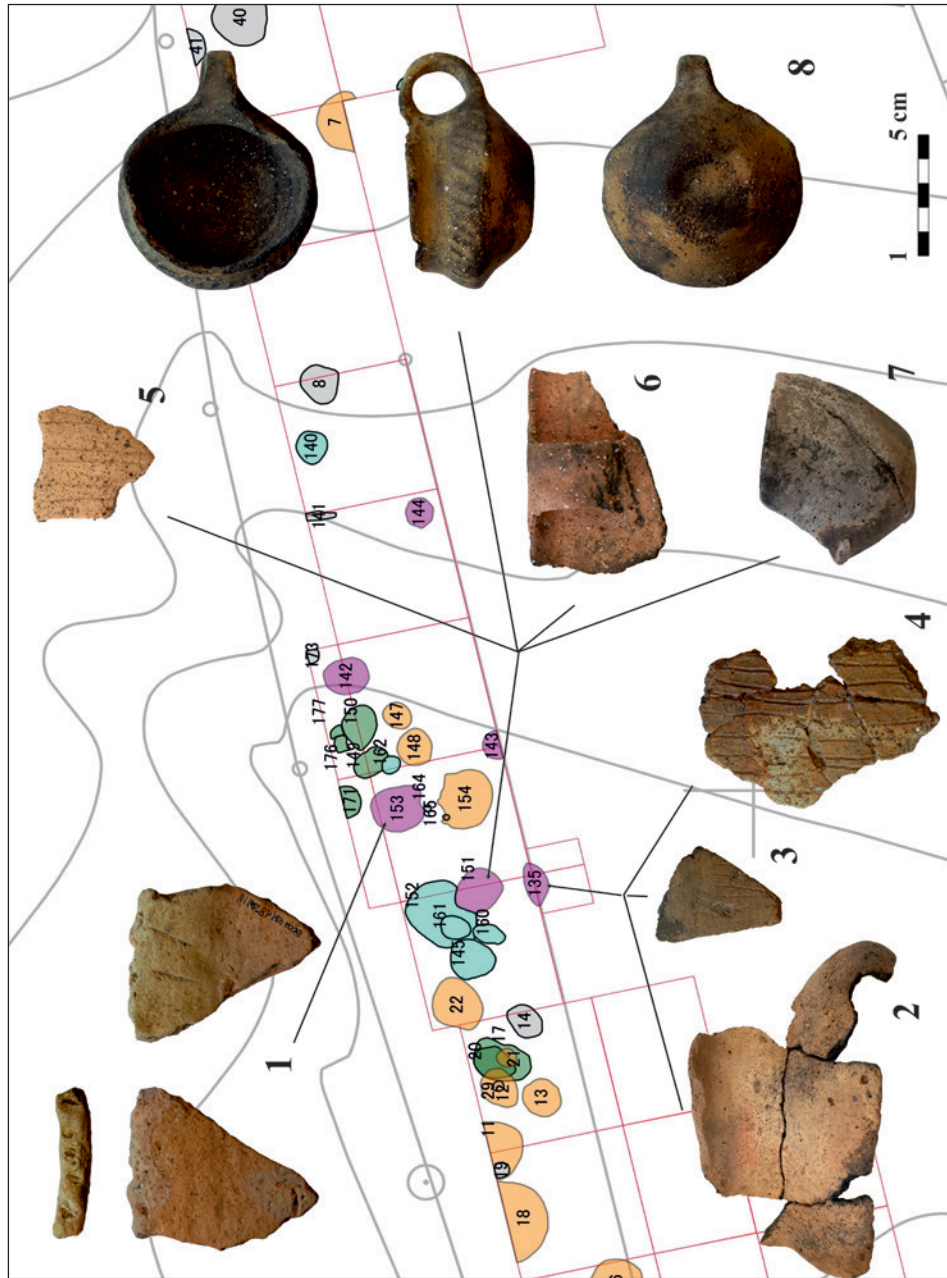
Ryc. 9. Bochnia-Chodenice, stan. 43. Materiały grupy pleszowsko-modlnickiej kręgu lądzielsko-półgarskiego z obiektów 131, 135 i 138

Fig. 9. Bochnia-Chodenice, site No. 43. Pleszów-Modlnica group materials from the Lengyel-Polgar circle from features Nos. 131, 135 and 138

Ryc. 10. Bochnia-Chodenice, stan. 43. Materiały kultury mierzanowickiej z obiektu 139

Fig. 10. Bochnia-Chodenice, site No. 43. Mierzanowice culture materials from feature No. 139

Ryc. 11. Bochnia-Chodenice, stan. 43. Materiały kultury lużyckiej z obiektów 135, 151 i 153

Fig. 11. Bochnia-Chodenice, site No. 43. Lusatian culture materials from features with Nos. 135, 151 and 153

BIBLIOGRAFIA

- « J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, „Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych w Polsce”, t. XXXIII, Wieliczka 2019, s. 262–285.
- « J. M. Fraś, K. Lajs: *Kamienne siekiery i topory w zbiorach Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka*, Wieliczka 2019.
- « J. M. Fraś, M. Materna: *Faza neolityczna na wielokulturowej osadzie w Bochni-Chodenicach, stan. 43, pow. bocheński, woj. małopolskie* (w:) J. Gancarski (red.), *Epoka kamienia w Karpatach*, Krosno 2020, s. 173–192.
- « J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2014*, „Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych w Polsce”, t. XXX, Wieliczka 2015, s. 139–156.
- « J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2015*, „Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych w Polsce”, t. XXXI, Wieliczka 2016, s. 337–358.
- « J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2016*, „Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych w Polsce”, t. XXXII, Wieliczka 2017, s. 250–270.
- « M. Gedl: *Periodyzacja i chronologia kultury łużyckiej w zachodniej Małopolsce* (w:) M. Gedl (red.), *Południowa strefa kultury łużyckiej i powiązania tej kultury z Południem*, Kraków–Przemyśl, s. 11–33.
- « J. Górski, P. Jarosz: *Z badań nad problematyką chronologii i taksonomii kultury mierzanowickiej w międzyrzeczu Wisły i Raby* (w:) J. Górski, P. Jarosz (red.), *Wielofazowe osady kultury mierzanowickiej w Targowisku i Zakrzowcu na Pogórzu Wielickim*, „Via Archaeologica. Źródła z badań wykopaliskowych na trasie autostrady A4 w Małopolsce”, Kraków 2015, s. 243–261.
- « M. M. Przybyła: *New materials for the recognition of salt production in the Neolithic, Bronze and Early Iron Age in western Little Poland. A case study of site No. 15 in Kraków-Bieżanów in the context of other archaeological sites in this region*, „Acta Archaeologica Carpathica”, t. L, Kraków 2015, s. 163–189.

BIBLIOGRAPHY

- « J. M. Fraś: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2017*, “Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych w Polsce”, vol. XXXIII, Wieliczka 2019, pp. 262–285.
- « J. M. Fraś, K. Lajs: *Kamienne siekiery i topory w zbiorach Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka*, Wieliczka 2019.
- « J. M. Fraś, M. Materna: *Faza neolityczna na wielokulturowej osadzie w Bochni-Chodenicach, stan. 43, pow. bocheński, woj. małopolskie* (in:) J. Gancarski (ed.), *Epoka kamienia w Karpatach*, Krosno 2020, pp. 173–192.
- « J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2014*, “Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych w Polsce”, vol. XXX, Wieliczka 2015, pp. 139–156.
- « J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2015*, “Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych w Polsce”, vol. XXXI, Wieliczka 2016, pp. 337–358.
- « J. M. Fraś, S. Pawlikowski: *Badania archeologiczne prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w roku 2016*, “Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych w Polsce”, vol. XXXII, Wieliczka 2017, pp. 250–270.
- « M. Gedl: *Periodyzacja i chronologia kultury łużyckiej w zachodniej Małopolsce* (in:) M. Gedl (ed.), *Południowa strefa kultury łużyckiej i powiązania tej kultury z Południem*, Kraków–Przemyśl, pp. 11–33.
- « J. Górski, P. Jarosz: *Z badań nad problematyką chronologii i taksonomii kultury mierzanowickiej w międzyrzeczu Wisły i Raby* (in:) J. Górski, P. Jarosz (ed.), *Wielofazowe osady kultury mierzanowickiej w Targowisku i Zakrzowcu na Pogórzu Wielickim*, “Via Archaeologica. Źródła z badań wykopaliskowych na trasie autostrady A4 w Małopolsce”, Kraków 2015, pp. 243–261.
- « M. M. Przybyła: *New materials for the recognition of salt production in the Neolithic, Bronze and Early Iron Age in western Little Poland. A case study of site No. 15 in Kraków-Bieżanów in the context of other archaeological sites in this region*, “Acta Archaeologica Carpathica”, vol. L, Kraków 2015, pp. 163–189.